

PEYGAMBER EFENDİMİZ'DEN İKAZLAR*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyenleri!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Cenâb-ı hak cumanızı mübarek etsin... Bu güzel günün feyzinden, bereketinden, nimetlerinden; Cenâb-ı Hakk'ın rahmetinden istifade edenlerden eylesin... İki cihanda aziz ve bahtiyar olun...

a.Günahı Küçük Görmekten Sakının!

Peygamber SAS Efendimiz, Ahmed ibn-i Hanbel ve diğer kaynakların, Sehl ibn-i Sa'd RA'dan rivayet ettiğine göre buyurmuş ki:¹

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

¹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.331, no:22860; Taberânî, *Mu'cemü'l- Kebîr*, c.VI, s.165, no:5872; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.219, no:7323; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.129, no:904; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.456, no:7267; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.380, no:1527; Ramhürmüzî, *Emsâlü'l- Hadîs*, c.I, s.105, no:67; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.314; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

Lafız farkıyla: Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.402, no:3818; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.212, no:10500; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.184, no:20278; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.369, no:10203; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.309, no:17462;

Câmiü'l-Ehadîs, c.X, s.359, no:9813.

إِيَّاكُمْ وَ مُحَقَّرَاتِ الذُّنُوبِ فَإِنَّمَا مَثَلُ مُحَقَّرَاتِ
الذُّنُوبِ كَمَثَلِ قَوْمٍ نَزَلُوا بَطْنَ وَادٍ فَجَاءَ ذَابِعُودٍ
وَجَاءَ ذَابِعُودٍ حَتَّى حَمَلُوا مَا أَنْضَجُوا بِهِ خُبْزَهُمْ وَإِنَّ
مُحَقَّرَاتِ الذُّنُوبِ مَتَى يُؤْخَذُ بِهَا صَاحِبُهَا تُهْلِكُهُ

(حم. طب. والرويانى، ض. عن سهل بن سعد)

RE. 173/9 (*İyyâküm ve muhakkarâti'z-zünûb, feinnemâ meselü muhakkarâti'z-zünûbi, kemeseli kavmin nezelû batne vâdin, fecâe zâbiûdin, ve câe zâbiûd, hattâ hamelû mâ endacû bihî hubzehüm, ve inne muhakkarâti'z-zünûbi metâ yü'hazü bihâ sâhibühâ tühlikühû.*)
Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Efendimiz SAS bu hadis-i şerifinde bizi küçük günahları önemsememe durumuna düşmekten men ediyor. Yâni, “Canım ne olacak, az bir günah, küçük bir günah, önemsiz bir günah...” diye, böyle günahların küçük görünenlerini aldırmayıp işlemekten men ediyor bizi. “Sakın ha öyle yapmayın, günah küçük de olsa sakının, çekinin!” demiş oluyor Peygamber Efendimiz bu sözleriyle.

Şimdi hadis-i şerifin anlamını biraz açıklayalım:

İyyâküm sözü bir tabirdir Arapça'da. “Size ihtar ederim ki böyle yapmayın!” mânâsına kullanılıyor. *Küm* erkekler için muhatap zamiri oluyor, bitişik bir zamir oluyor. *İyyâke*; sana demek, Fâtiha Sûresi'nden biliyorsunuz.

İyyâküm de, size demek. Yâni, “Size benden nasihat olsun ki, sakın bunu yapmayın!” mânâsına geliyor. Kısaca, “Sakın ha, yapmayın ha!” anlamı taşıyor.

(*İyyâküm ve muhakkarâti’z-zünûb*) “Günahların hor, hakir, önemsiz, küçük görünenlerinden aman sakının!”

Muhakkar; tahkir edilmiş, önemsiz görülmüş, azıcık görülmüş, mühim değil gibi sanılmış demek. *Muhakkarât*, çoğulu. *Muhakkarâti’z-zünûb*; günahların az, önemsiz görünmüşleri. “Günahların az ve mühim değil gibi görünenlerinden aman sakının!”

Sonra bunu, hepimizin gözünün önüne bir manzara sererek, hatırımızda kalacak şekilde hatırlatıyor:

(*Kemeseli kavmin nezelû batne vâdin*) “Bu hor görülen, önemsenmeyen, aldırılmayan, küçük gibi sanılan günahlar neye benzer?.. Birtakım insanlar, bir vadinin şöyle ortasındaki düzlüğüne gelmişler, konmuşlar. Yolcular, bir yerden bir yere gidiyorlar; vadinin düzlüğüne gelmişler, konaklamışlar.

(*Fecâe zâ biûd*) “Şu adam bir dal getiriyor.” *Zâ*, işaret zamiri olarak kullanılıyor burada. *Câe* geldi demek ama, *be* harf-i cerri ile müteaddî oluyor. (*Ve câe zâbiûd*) “Şu da bir başka dal getiriyor.” Herkes bir parça dal getiriyor demek yâni. (*Hattâ hamelû mâ endacû bihî hubzehüm*) “Nihayet, ekmeklerini pişirecek miktarda malzemeyi taşıyorlar.”

Bir tanesi bir dal getiriyor, azıcık ama, ötekisi de getiriyor, ötekisi de getiriyor... Hepsi birikince kocaman bir ateş oluyor. Yakıyorlar, ondan sonra ekmeklerini pişiriyorlar, yiyorlar.

Şimdi küçücük dallar bir araya toplandığı zaman, çok büyük bir ateş oluyor, gürül gürül, harıl harıl yanan bir ateş oluyor. İşte günahların önemsenmeyenleri de böyledir. Sahibine çok büyük bir ceza getirebilir. Bu küçük günahları önemsemeyen insanın küçük günahları birikir birikir; sonra kendisini yakıp mahveden korkunç bir ateş ve büyük bir ceza olabilir.

(*Ve inne muhakkarâti'z-zünûbi metâ yû'hazû bihâ sâhibühâ*) “Sahibi bu önemsenmeyen günahlardan dolayı, ‘Gel bakalım, sen bunları niye işledin?’ diye sorguya suale çekilirse; (*tühlikühû*) o günahları önemsemeyip işleyen kimseyi helâk eder.”

O halde, kendimize çeki düzen vermeliyiz. Hani “*Damlaya damlaya göl olur.*” diye tasarruf yaptığımız gibi; “Bu küçük günahlar da birike birike büyük bir ateş olur.” deyip, küçük günahlardan da sakınacağız. Günahların hiç birisini küçük görmeyeceğiz, önemsiz görmeyeceğiz. Aldırmazlık yapmayacağız, omuz silkmeyeceğiz, titiz müslüman olacağız. Hiç bir hata, günah işlememeğe gayret edeceğiz.

İbn-i Haceri'l-Askalânî'nin *Münebbihat*'ında okumuştum:

“—Günahların küçüklüğüne bakmayın, kime karşı işlendiğini düşünün o hatanın!” diyordu.

Kime karşı işleniyor günah?.. Cenâb-ı Hakk'ın emri çiğneniyor, haramı işleniyor. Kime işleniyor bu cürüm?.. Allah'a karşı... Binaen aleyh, çok büyük bir terbiyesizlik, çok kötü bir şey... O halde herkes ayağını denk almalı, küçük günahlardan bile kaçınmalı!..

Tabii, biz küçük günahlardan, büyük günahlardan, hepsinden kaçınmağa çalışırız da, yine de bunu tam beceremeyiz, bir sürü hatamız, kusurumuz olur. Ama niyet olarak hepsine dikkat edip, günahların hepsinden kaçınmaya çalışırsak, bu niyetimize göre epeyce bir korunma da sağlamış oluruz. Böyle sakınma duygusuna sahip olduğumuz zaman bir insan, Allah-u Teâlâ Hazretleri onun niyetine, çalışmasına, gayretine bakıp, öteki başaramadığı, hata ettiği, dayanamadığı şeyleri de bağışlar.

Kur'an-ı Kerim'de de:

إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرَ عَنْكُمْ

سَيِّئَاتِكُمْ

(النساء: ٣١)

(In tectenibû kebâira mâ tünhevne anhü nükeffira anküm seyyiâtiküm) “Yasaklanmış olan günahların büyüklerinden sakınırsanız; yâni samimiyetinizi isbat ederseniz, Cenâb-ı Hak artık ötekileri bağışlar.” (Nisâ, 4/31) buyruluyor.

Ötekileri de bağışlar derken, küçükleri de işlememeğe yine dikkat edeceğiz. “Canım bu çok önemli değil!” diye aldırmadan günah işlemek çok yanlış bir davranıştır, tutumdur, çok kötü bir zihniyettir. Zâten böyle gevşek davranan bir insan, “Bunun önemi yok, yapıvereyim!” diye düşünen bir insan, sonunda bu gevşekliğinin cezası olarak, veya yavaş yavaş onu batağa çekmesi dolayısıyla, büyük günahları da işler. Ondandır cezasını, belâsını bulur, çok pişman ve perişan olur.

Onun için, aziz ve muhterem kardeşlerim! Günahların küçüklerine dahi, önemsenmeyenlerine dahi dikkat edin ki yapmayın, onlara dahi bulaşmayın, onlara dahi yanaşmayın!

b.Mazlumun Bedduasından Sakının!

İkinci hadis-i şerif... Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:²

² Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.153, no:12571; Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.II, s.97, no:960; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.I, s.381, no:1532; Taberânî, *Dua*, c.I, s.393, no:1321; Dûlâbî, *el-Künâ ve’l-Esmâ*, c.V, s.128, no:1124; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Lafız farkıyla: Buhârî, *Sahîh*, c.II, s.864, *Mezâlim* 51/10, no:2316; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.50, *İman* 1/7, no:19; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.368, no:2014; Neseî,

Sünen, c.V, s.55, no:2522; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.568, no:1783; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.233, no:2071; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.III, s.185, no:3292; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.901, no:7616; *Keşfü’l-Hafâ*, c.I, s.38, no:75; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.X, s.356, no:9804.

إِيَّاكُمْ وَدَعْوَةَ الْمَظْلُومِ وَإِنْ كَانَتْ مِنْ كَافِرٍ فَإِنَّهُ
لَيْسَ لَهَا حِجَابٌ دُونَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

(سمويه، والحاكم عن أنس)

RE. 173/8 (*lyyâküm ve da'vete'l-mazlûm, ve in kânet min kâfirin, feinnehû leyse lehâ hicâbün dûna'llâhi azze ve celle*)

Enes ibn-i Mâlik RA, Peygamber Efendimiz'e yıllarca hizmet etmiş mübârek sahâbi rivayet etmiş. Hâkim ve daha başka kaynaklar yazmışlar. Peygamber Efendimiz yine yasaklıyor:

“Aman, sakın ha, aman yapmayın, dikkat edin! Nereden?.. (*Ve da'vete'l-mazlûm*) Mazlumun bedduasından sakının!”

Da'vet, burada dua demek. Tabii dua da hayır dua değil, senin tarafından zulme uğratılmış, senin zulmettiğin kimsenin duası, yâni mazlumun bedduası... “Allah seni kahretsin! Ettiğini bul, benden beter ol!” filân derler. İnsanlar böyle zulme uğrayınca, Cenâb-ı Hakk'a ilticâ ederler ve aleyhte dualar ederler.

Onun için, “Mazlumun bedduasından sakınıınız!” diyor Peygamber Efendimiz. Çünkü, (*ve in kânet min kâfirin*) eğer zulme uğrayan müslüman değil kâfir bile olsa, zimmî bile olsa, nihayet bir Allah'ın kuludur ya; (*feinnehû leyse lehâ hicâbün dûna'llâhi azze ve celle*) çok aziz ve pek celîl olan Cenâb-ı Hak ile o duanın arasında hiç bir mânî, perde, engel yoktur; yâni doğrudan kabul olur. Mazlum olan kimsenin duası hemen kabul olur; zalim onun cezasını, belâsını bulur.

Kâfir bile olsa zulmetmeyecek, adaletli davranacak. Allah rahmet eylesin ecdadımızdan, cihada gittikleri zaman geçtikleri yerlerde, bağlardan üzüm almışlarsa, –tarih kitapları yazıyor bunu– bir salkım üzüm aldıysa, oraya parasını bağlamış; “Ben buradan bir salkım üzüm aldım, seni de göremiyorum, işte buradan parasını al!” diye.

Yâni, adaletle hareket etmişler, kimsenin hakkını yememişler, kimseye zulüm yapmamışlar. Çünkü yaptıkları Allah rızası için mücadele... Yâni,

لِتَكُونَ كَلِمَةً لِلَّهِ هِيَ الْعُلْيَا

(*Li-tekûne kelimetu'llâhi hiye'l-ulyâ*) “Lâ ilâhe illa'llâh sözü yayılsın, İnsanlar doğru inanca girsin!” diye yaptıkları bir çalışma. Yoksa kuru bir cihangirlik dâvâsı, bir dünya malı hırsı, yağmalama duygusu değil. “Allah’ın dini gâlip gelsin, Allah’ı dini yayılsın!” diye cihad etmişler.

Hadis-i şerifte:³

³ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.58, no:123; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1512, no:1904; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.18, no:2517; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.179, no:1646; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.23, no:3136; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.931, no:2783; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.392, no:19511; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.493, no:4636; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.66, no:486; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.188, no:7253; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.268, no:9567; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.167, no:18325; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.16, no:4344; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.98; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.195, no:553; İbn-i Ebî Âsım, *Cihad*, c.II, s.588, no:242; Dâra Kutnî, *İlel*, c.VII, s.227, no:1311; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.486, no:7429; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.456, no:3010; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.289; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.71, no:121; Ebû Mûsâ el- Eş'arî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.472, no:10493; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1557, no:2560;

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XXI, s.110, no:23091; RE. 432/4.

مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي

سَبِيلِ اللَّهِ

(خ. م. ت. ن. ه. ح. م. ح. ب. عن أبي موسى)

(*Men kàtele li-tekûne kelimetu'llâhi hiye'l-ulyâ, fehüve fî sebîli'llâh*) “Kim Allah'ın kelimesi yüce olsun, *Lâ ilâhe illa'llâh* sözü yayılsın, İnsanlar doğru inanca girsin diye savaşırsa, o Allah yolundadır.” buyruluyor.

Hattâ padişahlardan I. Murad-ı Hüdâvendigâr Gâzi'nin –Allah şefaatine erdirsin cümlemizi– duasını biliyorsunuz.

“–Yâ Rabbi, bu diyarlarda düşman ordusu çok büyük bir ordu olarak karşıma çıktı. Şimdi ben buna yenilirim, bir daha buralarda sana *Lâ ilâhe illa'llâh* diye güzel ibadet edilmez, senin adın anılmaz. Ben bu düşmanları yeneyim, ama canım feda olsun, şehid olayım!” demiş.

Duasını Allah kabul etmiş, Kosova'da şehid olmuş. Sonuçta görüyoruz ki, hem Kosova'da zafer kazanılıyor, hem de Murad-ı Hüdâvendigâr orada şehid oluyor. Eğer bir insan mal için yapsaydı, cihangirlik için, eğer menfaat için olsaydı, çaresine bakardı, canını kurtarmağa bakardı. Çoğu öyle yapıyor. Ama onlar canım fedâ demişler. Allah rızası için hareket etmişler. Affetmişler.

Sonra, idarelerine aldıkları ülkelerin, yedi asır kiliselerine dokunmamışlar, insanlara dokunmamışlar, adaletle idare etmişler, sevgilerini

kazanmışlar. Baskı yapmamışlar, dinlerini de-
ğiştirmeleri için tazyikte bulunmamışlar. Yedi
asır onlar millî benliklerini korumuř, bizimkiler
müsaade ettiği için... Ama onlar şöyle bir yarım
asır, müslümanların komşu olarak yanlarında kal-
masına müsaade etmediler, hunharca saldırdılar.

şimdi Kosova'dan gelen bir arkadaş anlatıyor
burada, yeni duydum. Öldürdüklerini toplu
mezarlara gömseler, sonunda ortaya çıkıyor;
işte řu kadar insan öldürölmüş filân diyorlar.
Onun için termik santrallerde 250 bin kişi
yakmışlar. Kosovalı kimselerin, oraya gitmiş
kardeřlerimize verdikleri bilgi bu...

Tabii iz kalmıyor, her şey kül oluyor Ne yakıldığı
da belli olmuyor. 250 bin kişi... Hani, "Hitler
Yahudileri fırınlarda yaktı." diye yer yerinden
oynuyordu; bunlar Hitler'den kat kat fazlasını
yaptılar. Cümle cihan halkı bunu bilsin!
Cezalarını da görmüş değiller, işte ortada hâlâ
geziniyorlar.

Ecdadımız ne yapmış?.. Ülkeyi almış, başına yine
onların razı olduğu bir yöneticiyi tayin etmiş.
Mallarına, canlarına, ırzlarına, namuslarına,
hiç bir şeylerine dokunmamış; dinlerine,
inançlarına karışmamış. Ne kadar güzel, ne
kadar büyük bir insanlık!..

Tabii bunların hepsini Allah biliyor. Kâfir bile
olsa, Allah rızası için zulüm yapmamışlar. Burada
da görüyoruz ki, Peygamber SAS Efendimiz
öyle buyurmuş. Onlar Peygamber Efendimiz'in
yolundan gitmişler, tavsiyesini tutmuşlar. Kâfir

bile olsa, insandır, onun bedduasını almayalım diye hareket etmişler.

Bizim kardeşlerden birisi, bir Ramazan'da Bulgaristan'da kalmış. Oradaki Bulgarlar, "Ah, Osmanlı idaresi ne kadar iyiydi!" diyorlarmış.

c.Acizlerin İşini Yapmamaktan Sakının!

Gelelim diğer bir hadis-i şerife. Bu da gözümüzün önünde bir manzara canlandırarak, hatırdaki kalabileceği bir hadis-i şerif. Ebû Hüreyre RA'dan, Ebû Nuaym *Hilyetü'l-Evliyâ*'sında rivayet etmiş. Uzun bir hadis-i şerif, okuyalım! Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:⁴

إِيَّاكُمْ وَالْإِقْرَادِ يَكُونُ أَحَدُكُمْ أَمِيرًا أَوْ عَامِلًا
فَتَأْتِي الْأَرْمَلَةَ وَالْيَتِيمَ وَالْمِسْكِينَ فَيَقَالُ أَقْعُدْ
حَتَّى يُنْظَرَ فِي حَاجَتِكَ فَيُتْرَكُونَ مُقْرَدِينَ لَا
تُقْضَى لَهُمْ حَاجَةٌ وَلَا يُؤْمَرُوا فَيَنْفَضُوا وَيَأْتِي
الرَّجُلُ الْغَنِيَّ الشَّرِيفُ فَيَقْعِدُهُ إِلَى جَانِبِهِ ثُمَّ
يَقُولُ مَا حَاجَتَكَ فَيَقُولُ حَاجَتِي كَذَا وَكَذَا فَيَقُولُ
أَقْضُوا حَاجَتَهُ وَعَجِّلُوا

(حل. عن أبي هريرة)

⁴ Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.108; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.II, s.33, no:866; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.45, no:14705; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.X, s.334, no:9745.

RE. 173/6 (*lyyâküm ve'l-ikrâd, yekûnü ehadüküm emîran ev àmilen, fete'ti'l-ermeletü ve'l-yetîmü ve'l-miskîn, feyukâlü: Ük'ud hattâ yünzara fî hâcetik! Feyütrekûne mukridîne lâ tukdà lehüm hâcetün ve lâ yü'merû feyen-faddü. Ve ye'ti'r-racülü'l-ganiyyü's- şerîfü, feyuk'iduhû ilâ cânibihî, sümme yekülü: Mâ hâcetük? Feyekülü: Hâcetî kezâ ve kezâ. Feyekülü: Ukdù hâcetehû ve accilû!*) *Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

Diyor ki Peygamber Efendimiz:

(*lyyâküm ve'l-ikrâd*) “Bazı insanları acizliğinden sessiz bir durumda bırakıp ezmekten, onlara haksızlık yapmaktan, işlerini görmemekten sakının!”

Sonra açıklıyor:

(*Yekûnü ehadüküm emîran ve àmilen*) “Sizden biriniz bir komutan olur, yahut bir devlet memuru olur, zekât toplayan, bir iş gören vergi memuru olur.” Àmil, bu mânâlara kullanılıyor. Salâhiyetli bir kimse oldu. (*Fete'ti'l-ermeletü ve'l-yetîmü ve'l- miskîn*) “Tabii onun huzuruna, dairesine dul gelir, yetim gelir, fakir gelir.”

Ermele; kocası olmayan kadın demek, yâni dul demek. *Yetim*, babası olmayan çocuk demek... *Miskin* de, fakir demek. *Dul*; kocası yok ki hakkını hukukunu savunsun. *Yetim*; babası yok ki, hakkını hukukunu istesin. *Miskin*; hatırı, itibarı yok ki sözü dinlensin... Böyle güçsüz kimseler bu komutanın, yahut vergi memurunun, yahut idarecinin, veya müdürün, veya başkanın yanına gelir.

(*Feyukàlü*) “Ona denilir ki: (*Ük’ud hattâ yünzara fî hâcetik!*) Otur şurada ihtiyacın ne ise baksınlar!’ denilir. (*Feyütrakûne mukridîn*) Onlar orada sessiz bir şekilde, sesini çıkartmaz bir vaziyette terk olunurlar, yâni unutulurlar.”

Akrada-yukridu-ikrad; bir kimsenin şaşkınlıktan, acizlikten sükût etmesi, konuşamaması, yâni hakkını savunamaması demek. Yâni hakkını savunamaz bir durumda orada kenarda terk olunurlar. (*Lâ tukdâ lehüm hâcetün*) Onların bir ihtiyacı görülmez; çünkü seslerini çıkartamıyorlar. (*Ve lâ yü’merû feyenfaddù*) Emir de olunmaz ki, dağılıp gitsinler. İşleri görülmeden veya görülerek dağılıp gitsinler diye bir şey de denmez. Köşede unutulurlar.”

(*Ve ye’tir-racülü’l-ganiyyü’s-şerîf*) “Ama o esnada, zengin, şerefli, itibarlı bir başka adam gelir bu sefer aynı yere. (*Feyuk’iduhû ilâ cânibihî*) Bu emir, veya komutan, veya başkan, veya vali, veya müdür, veya vergi memuru, amiri onu yanı başına oturtur. (*Sümme yekülü: Mâ hâcetüke?*) Sonra ona sorar: ‘İhtiyacınız nedir efendim?’ der. (*Feyekülü: Hâcetî kezâ ve kezâ.*) ‘Benim işim şudur, şudur...’ der o zengin adam da. (*Feyekülü: Ukdù hâcetehû ve accilû!*) Onun için der ki adamlarına: ‘Bunun işini derhal görün ve çabuk davranın!’ der.”

Bu nedir?.. Bir haksızlıktır. Ötekisi daha önce geldi, kenarda unutuldu. Ya dul, ya yetim, ya miskin... Kimse aldırıyor, unutuldu gitti. O da, “Benim ihtiyacım var!” diye ses çıkartamıyor, belki korkuyor, çekiniyor. Ama hatırlı, itibarlı,

şerefli, zengin bir insan gelince; “Aman efendim, buyurun efendim, oturun efendim, söyleyin efendim! Çay içer misiniz, kahve içer misiniz efendim?..” deniliyor. Dünyanın birçok yerinde maalesef böyle oluyor.

Bir güzel misâl söyleyeyim: Bizim ihvanımızdan birisi, bir yere genel müdür olmuştu. Ben de onu sevdiğim için ziyaretine gittim. Kalabalık, özel kalem odası dolu, yanı dolu... Benim geldiğimi bildirdi özel kalemdeki kişi; hemen beni içeri aldı, oturttu.

İçeride zaten birileri var, ben de koltukta oturuyorum. Dışarıda da bekleyenler var. Fakat güzel olan tarafı, içeridekilerin işleri hepsi dinlenip cevaplandırılmadan, dışarıda benden önce gelmiş olan, sıradakilerin hepsi girip de sözlerini bitirmeden, benim işime bakmadı genel müdür bey...

Ama çay ısmarladı, “Nasılsın, iyi misin?” dedi. Öbür taraftan işleri gördü gördü, ama işin sırasını gözetti. Adaleti hoşuma gitti, bayıldım. Adaletli olmak güzel bir şey... Kim olursa olsun, sıraya riayet ediyor. Zâten onun için, “Ne milletvekili takar, ne itibarlı insan takar, adalet ne ise, doğru olan şey ne ise onu yapar.” diyorlardı. Öyle itibarlı insana yumuşak muamele, hızlı muamele; ötekisini geciktirme filân olmuyordu.

Kötü bir misâl de vereyim: Suud’dan dönüyordum. Gümrük işlemlerimiz yapılıyordu, ben sıradaydım. Pasaportumu verdim. Bakacaklar, damgalayacaklar, geçeceğim. O

sırada bir başkası geldi arkadan. Önce ben vermiş olduğum halde, adam döndü ona, “Ooo, buyurun!” bilmem ne dedi, onun evrakını aldı, onun işini gördü, onu geçirdi; bizi ondan sonra geçirdi. Ben davacıyım!.. Neden?.. İşte Peygamber Efendimiz böyle yapmayın diye söylüyor. Herkesin sırası var. Sıra bir haktır, o da sırasını beklesin!

İnsanların birbirinden farkı yoktur. Hepsi kanunlar karşısında eşittir. Fazilet farkı vardır, mükemmellik farkı vardır. O da böyle sıraları çiğnettirmeyi, haksızlık yapmayı gerektirmez. İnsanların hepsine eşit muamele yapmak İslâmî, güzel bir şey ama, maalesef orada yapılmadı, dikkatimi çekti.

Çok oluyor bu. Türkiye’de de oluyor, Türkiye’de de kötü misaller var. İtibarlı insanların işi görülüyor, fukaranın işi ihmal ediliyor. Ziya Paşa’nın zamanından beri, onun şiirlerinde de tenkit edilen şeyler maalesef...

Bu da bir toplumu yıkar. Toplumda adalet olmayınca, düzen olmayınca, kanun olmayınca, hakkaniyet olmayınca, toplum yıkılır.

Bizim toplumumuzun şimdi, uzaktan baktığım zaman beni en çok üzen tarafları, ihalelerin akrabaya verilmesi, adalette gelen insanın hangi zümreden olduğuna bakılması; ilerici mi, gerici mi, devrimci mi, sakallı mı, saçlı mı, arkadaş mı, ahbap mı, tanıdık mı; böyle şeylerin bazı yerlerde yürüebilmesi...

Muhakkak ki, dürüst insanlar da var... Onun da güzel bir misâlini vereyim: Çok seneler önce, ben ehliyet almak için Ankara’da gittim, imtihana girdim. Ama imtihana girmeden önceki günlerde, imtihan alanında her akşam çalışmıştım, gayet iyi çalışmıştım. Fakat bana, “Kesinlikle bir girişte ehliyet alamazsın!” dediler.

Yazılıdan tam nota yakın yüksek bir not aldım, 90 veya 95’ti. Sözlüye girdim, imtihan oldu, bitti. Oradaki imtihan heyetindeki posbıyıklı bir polis vardı. O zaman bıyıklar kesilmiyordu.

Ona da karşıyım, niye bıyıklar tıraşlanıyor?.. Bıyık erkeğin süsü... Burada İsveç’te az önce gördük, deniz askerleri var, bazısı sakallı... Bakanlar, memurlar, amirler, yazarlar, profesörler hep sakallı... Böyle bir insanın, hele inancından dolayı saçına, sakalına, bıyığına karışılması çok yanlış!..

Bazıları için bıyık çok önemli! Alevî kardeşlerimizde, bıyık tıraşı bayağı zorlarına gidiyormuş. Bazıları üzülüyormuş, ağlıyormuş filân diye de duydum.

O polis beni hiç tanımıyor. Ben üniversite hocasıyım ama, evrakta görülüyor o...

“—Sür bakalım!” dedi.

“—Hızlan!” dedi, “Yavaşla!” dedi.

“—Şöyle yap, böyle yap...”

Ben de hepsini yaptım. Ondan sonra:

“—Çık dışarı!” dedi.

Yâni, böyle çok ciddî bir şekilde... Ben dedim:

“—Herhalde arkadaşların dediği doğru, herhalde ilk seferde vermeyecekler? Yanlış da yapmadım ama, çok sert davranıyor.” dedim.

İçeri girdim. Dedi ki:

“—Kazandın!”

Kaç vermişler?.. Doksan...

“—Niye 90 verdiniz?..” dedim bu sefer ben.

“—Çünkü, en son yanaşırken sinyal vermedin!” dedi.

Halbuki vermiştim diye hatırlıyorum. Neyse artık, o da yüksek bir not olduğundan ses çıkartmadım.

Ama, adaletli hareket eden bir kimse gördüm, Allah razı olsun. Hâlâ görevde ise... Tabii çok yıllar önceydi o. belki de emekli oldu, belki de ahirete göçtü ama, dürüst bir insandı; hoşuma gitti.

Benden önceki birisi de bitirdikten sonra uzaktaki arkadaşlarına elini salladı, bileğini öptü. Yâni, “Bileğimin hakkıyla kazandım!” demek istedi. Ama bazı yerlerde de rüşvet almak için, bileğinin hakkını bile vermeyebiliyorlar diye duyuyoruz. Orada güzel bir şeyle karşılaştık.

Yâni, iyi insanlar var!. İyi insanların teşvik edilmesi lâzım, iyiliğin teşvik edilmesi lâzım! Kötülüğün şiddetle cezalandırılması lâzım ki, toplum sıhhatli olsun ve ilerlesin, yükselsin.

Şimdi, adam kayırmak, àcize bakmamak, itibarlıya dalkavukluk yapmak toplumu bozar. Adalet egemenliğin temelidir. İdarenin, idare etme sanatının temelini teşkil eder.

الْعَدْلُ أَسَاسُ الْمُلْكِ

(*El-adlû esâsü'l-mülk*) [Adalet mülkün temelidir.] bu demek... Her şeyde adalet, dürüstlük olmalı, fazîlet olmalı, hakkàniyet olmalı!..

Herkes de:

“—Rica ederim, siz benden önceydiniz, buyurun!” demeli.

Halk da buna razı olmalı! Kimse de hakkàniyete aykırı bir işi bilerek yapmamalı! Hatâsı varsa ötekiler de îkaz etmeli:

“—Bak yanlış yaptın, lütfen sıraya gir!” filân diye söylemeli!..

Ben toplumun ahlâkının bozulmasına üzülüyorum. Her şeyin faziletle, ahlâkla, dürüstlikle, hakkàniyetle olması toplumumuzu yükseltir. Her şeyin böyle kabadayılıkla, ahlâksızlıkla, tarafgirlikle olması da toplumu çökertir.

Toplum bizim toplumumuz olduğu için, bu gemide beraber seyahat ettiğimizden, birisi geminin sağını solunu delerse, gemi battığı zaman hepimiz boğulacağımızdan; iyi şeylerin yerleşmesini istiyoruz, kötü şeylerin olmamasını istiyoruz.

İşte Peygamber Efendimiz'in yönetim sanatıyla ilgili bir tavsiyesi, yöneticilere nasıl davranacağını göstermesi... Ne kadar önemli, 1400 küsur yıl önceden ikaz ediyor.

d.Kötü Arkadaştan Sakının!

Diğer bir hadis-i şerife geçiyorum. Yine Enes RA'dan Deylemî'nin rivayet ettiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:⁵

إِيَّاكَ وَصَاحِبَ السُّوءِ فَإِنَّهُ قِطْعَةٌ مِنَ النَّارِ لَا
يَنْفَعُكَ وُدُّهُ وَلَا يَفِي لَكَ بِعَهْدِهِ
(الديلمى عن أنس)

RE. 173/3 (*İyyâke ve sâhibe's-sû'*, *feinnehû kıt'atün mine'n-nâr, lâ yenfauke vüddühû, ve lâ yefî leke bi-ahdihî.*)

Peygamber SAS Efendimiz bu hadis-i şerifte:

(*İyyâke ve sâhibe's-sû'*) “Sakın ha, kötü arkadaş edinmeyin!” diyor. *Sâhib*, arkadaş mânâsına... *Sâhibe's-sû'*, kötü arkadaş demek. “Kötü arkadaştan sakın, kötü arkadaş edinme, kötü kimselerle arkadaş olma! (*Feinnehû kıt'atün mine'n-nâr*) Çünkü kötü arkadaş ateşten bir parça demektir. İnsanı yakan bir ateş parçasıdır, veya cehennemden bir parçadır.”

⁵ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.389, no:1560; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.77, no:24855; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.X, s.330, no:9734.

(*Lâ yenfauke vüddühû*) “Onun seni arkadaşça sevmesi, sana bir fayda vermez; çünkü kötü adam.” Seviyor ama, “Al kardeşim, buyur, ikram ediyorum, bir sigara yak!.. Gel seni bu akşam meyhaneye götürüyüm, parasını ben çekeceğim!” diyor. Seviyor ama, kötü olduğundan kötü alışkanlıklara çekiyor. “Gel bu akşam şunu yapalım, bunu yapalım!” diyor.

(*Ve lâ yefî leke bi-ahdihî*) “Ahdinde, arkadaşlık hukukunda da sana vefa göstermez.” Kötüdür, bir zaman gelir bırakıverir, sonunda kötülüğünü görürsün.

Nasıl bir kimse ile arkadaşlık, ahbaplık yapması lâzım müslümanın?.. Seçmesi lâzım! Kendisinden ilim öğrendiği, irfan öğrendiği, dindarlığın nasıl uygulandığını gözleriyle üzerinde gördüğü, dindar, dürüst, müttakî, sâlih, halis, muhlis kimseler seçmesi lâzım!

Az olsun, yavaş yavaş seçilsin ama, sağlam bir arkadaş topluluğu edinsin, hepsi iyi olsunlar; kötü arkadaş edinmesin!

Kötü arkadaş, kötülükleri yapma adetinde olduğu için, şöyle bir bakışta anlaşılır:

“—Haa, bu adam sözünde durmuyor, bu adam durduğu yerde kırk tane yalan söylüyor. Ona söylüyor ama, bir zaman gelir bana da söyler.”

“—Haa, bu adam falancayı aldattı; onu aldattı ama, bir zaman gelir beni de aldatabilir.” diye davranışlarına bakarak, insan onuanlar.

“Bunun ona faydası olmayınca, bana da olmaz!” diye ondan uzak durur.

Osmân-ı Gâzi, yâni Osmanlı Devleti’ne ismini vermiş olan mübarek gâzi, Osmanlı Beyliği’nin beyi, oğlu Orhan’a nasihatında demiş ki... Onun nasihatları meşhurdur, tarih kitaplarında vardır:

“—Evlâdım Orhan, sakın Allah’a güzel kulluk etmeyen kimseleri devletinde, yönetiminde görevlendirme! Çünkü sana vefa göstermez. Onun vefası olsaydı, Rabbine vefa gösterirdi. Rabbine vefa göstermeyen, sana hiç vefa göstermez. Sakın onları kullanma; Rabbine vefalı olan, dürüst, dindar insanları kullan! Ki, onlar Allah’tan korkarlar, sana da vefa gösterirler.”

Bu çok önemli bir nokta... Bir insanın birkaç hareketinden nasıl bir insan olduğu anlaşılır.

“—Sahtekâr...”

Tamam, bunların hiç yönetime ve sâireye yanaştırılmaması lâzım!..

“—Dürüst...”

Tamam, bunun yükseltilmesi lâzım, daha üst makama gelmesi lâzım!..

“—Nereden belli?..”

Çünkü, falanca zaman bu adam dürüstlüğüünü isbat etti, şöyle bir asil davranışta bulundu. Bunun taltifi lâzım! Bunun genel müdür olması lâzım, bunun başkan olması lâzım! Bunun daha yüksek mevkîlere geçmesi lâzım!..

“—Falanca adam sahtekârlık etti, hırsızlık etti, yüzsüzlük etti, edepsizlik etti...” vs.

Tamam, onun uzaklaştırılması lâzım!..

Şimdi bunlara pek dikkat edilmiyor. Deminki hadis-i şerifte geçtiği gibi, tayinlerde, terfilerde ahbaplık, arkadaşlık, aynı takımdan olmak gibi şeyler düşünülüyor. Tabii bunların hepsi devleti batıran, gerileten şeylerdir. Devletin yükselmesi için, ilerlemesi, yüksek devlet olması, çağdaş devlet olması için bunlar çok önemli...

Yâni ben bakıyorum, Avrupalılar bu işlere bizden çok daha fazla riayet ediyorlar. Avustralya’da, başka ülkelerde bazı güzel davranışları gördüm. Tabii onlarda da böyle aksamalar oluyor, gazetelere intikal ediyor, görüyoruz. Ama bizde hiç olmamalı!.. Çünkü biz müslümanız, mü’miniz, ahirette Allah’a hesap vereceğiz. Biz kimseyi aldatarak bir noktaya varılamayacağınızı bilen insanlarız. Nesillerimizi öyle yetiştirmeliyiz.

Müslüman olmak bir büyük meziyettir Mü’min olmak çok büyük bir meziyettir. Çünkü İslâm çok çok faziletleri toplayan çok mükemmel bir dindir, en güzel bir dindir. Tabii bu laikliğe aykırılık maykırılık değil; lâikliği de yine müslümanlar, herkesin dinine, inancına saygı göstererek Osmanlı Devleti’nde göstermişler. Tarih kitapları yazıyor bunu.

Ama biz çağdaşız diyenler, şimdi o müsamahayı göstermiyorlar. Demek ki, işin bir gerçeği var, bir de palavrası var. Gerçeğini yapan bizimkiler;

palavrasını sıkıp da, ondan sonra atı alıp Üsküdar'a kaçanlar da sahtekârlar oluyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi her türlü kötü insanlardan korusun... Devletimizi, milletimizi ve idaremizi de korusun...

(*İyyâke ve sâhibes-sû*) “Sakın kötü arkadaşlar edinme, çünkü onlar cehennemden veya ateşten bir parçadır. Sevgisi sana fayda vermez. Sana ahbine sadakat göstermez.” diyor Peygamber SAS Efendimiz.

Kendi çevremizi seçerken de öyle seçelim, çocuklarımızı yetiştirirken de iyi yetiştirelim! İyi insanlar çoğalsın, iyilik çoğalsın. Kötülüğü gördüğümüz yerde, onunla mücadele edelim, kötülüğü bastıralım ki, toplumumuz yücelsin, yükselsin...

e. Tevbeyi Geciktirmekten Sakının!

Sonuncu hadis-i şerifi, İbn-i Abbas RA'dan Deylemî rivayet etmiş. İfade şu:59⁶

إِيَّاكَ وَالتَّسْوِيفَ بِالتَّوْبَةِ وَ إِيَّاكَ وَالْغُرَّةَ بِحِلْمِ
اللَّهِ عَنْكَ

(الديلمى عن ابن عباس)

⁶ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I s.388, no:1564; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.136; İbn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.399, no:10291; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.X, s.327, no:9724.

RE. 173/2 (*Iyyâke ve't-tesvîfe bi't-tevbeti, ve iyyâke ve'l-gurrete bi-hilmi'llâhi anke*)

İki ikaz daha öğrenmiş oluyoruz bu hadis-i şeriften. Buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:

“—Sakın ha tevbeyi tehir etmeyin! Tevbe etmenizi geciktirmeyin! Daha sonraki, ilerideki günlere, aylara, istikbale bırakmayın!”

Tesvif ne demek?.. (*Sevfe ef'alü*) İleride şöyle yapacağım, böyle yapacağım; tevbe edeceğim, yolumu düzelteceğim, kumarı bırakacağım, içkiyi bırakacağım... Haa, böyle şey yok! Tevbeyi geciktirmekten sakın! Cenâb-ı Hakk'ın yoluna girmeyi hemen yap! Böyle ileri bir tarihe atma! Çünkü o geciktirme şeytandandır. Gecikme anında ecel yakalayabilir, seni mahvedebilir, ahiretin berbat olabilir. Bir an sonra yaşayıp yaşamayacağını bilmiyorsun, içinde bulunduğun anda Cenâb-ı Hakk'a dönüşünü yap, Cenâb-ı Hakk'ın iyi kulu olmaya karar ver, kötülükleri bırak!..

(*Ve iyyâke ve'l-gurrete bi-hilmi'llâhi anke*)
“Allah'ın sana gazabıyla muamele etmeyip, hilmiyle muamele edip, başına belâ, ceza yağdırmamasına sakın aldanma!”

Şu anda günahı işliyor adam;

“—Bir şey yok, bak işte Cenâb-Hak ceza vermiyor.” diyor.

Ama Cenâb-ı Hak halîm olduğundan, o anda cezalandırmıyor. Kulun günahını anında cezalandırırsa, dünyada insan kalmaz. Belki pişman olur, belki tevbe eder diye Cenâb-ı Mevlâ cezâlandırmayı geciktiriyor. Meleklerle bile yazdırmıyor:

“—Dur bakalım yazma! Belki tevbe eder de, bu kötülük defterine girmez.” diyor.

Ama Cenâb-ı Hakk'ın böyle hilm ile hareket etmesi seni aldatmasın; bir gün gelir belânı, cezanı bulursun! Allah'ın kahrına, gazabına uğrayabilirsin! Onun için, dâimâ dikkatli ol! ‘Şu anda suç işlediğim halde, başıma bir ceza, belâ yağmıyor, taş yağmıyor.’ filân diye, ileride bir şey olmayacak sanma!.. Bir zaman gelir, Cenâb-ı Hak, pat diye cezanı başına patlatıverir. Ondan sonra perişan olursun.

Sakın Allah'ın hilmine aldanma! Tedbirini al, tevbeni yap, iyi bir kul olma yoluna gir! Günahlardan elini, eteğini çek!..

Çok üzüldüm, çadırlarda yaşayan kimseleri anlatıyordu dün akşam, yakınlarımızdan birisi... Bir taraftan her taraf yıkılmış, ortada bir felâket var, çadırda kalıyorlar. Bir taraftan da dışarıda günahlarla meşgul oluyorlar; içki içiyorlar, kâğıt oynuyorlar vs. diye naklettiler.

“—Bu insanlar, ne kadar olayları iyi takip etmiyorlar?” diye hayretler içinde kaldım. “Nasıl tedbir almıyorlar, nasıl akıllarını başlarına almıyorlar?” diye üzüldüm.

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi, cümlenizi nevm-i gafletten uyandırsın, îkaz eylesin... Tefvikini cümlenize refîk eylesin... Hakkı görüp hakka uymayı nasîb etsin... Yanlıştan dönmeyi nasîb etsin... Tevbeyi hemen yapmayı nasîb etsin... Hizâyâ gelmeyi, Allah'tan korkup iyi kul olmayı hemen başlatmayı nasib etsin...

Yolunda dâim eylesin, ibadetine müdâvim eylesin... Hayırları, hasenâtı; mü'minlere, dine, imana hizmeti güzel yapmayı nasîb etsin... Ahir ve akıbetinizi ve akıbetlerimizi hayr eylesin... Cümlemizi cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!*..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

24. 09. 1999 - İSVEÇ

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

